

O'zbekiston Respublikasi
Sog'liqni saqlash vazirining
2025 yil "23" iyundagi
180-sonli buyrug'iga
2-ilova

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
RESPUBLIKA IXTISOSLASHTIRILGAN ONA VA BOLA SALOMATLIGI ILMIIY-AMALIIY TIBBIYOT MARKAZI**

**"AYOLLAR JINSIY A'ZOLARINING PROLAPSI"
NOZOLOGIYASI BO'YICHA MILLIY TIBBIY YORDAM KLINIK STANDARTI**

TOSHKENT – 2025

“TAŞDIQLAYMAN”
RIVOJLANISH VA TIBBIY YORDAM
N.S. Nadirxanov

_____ 2025 yil

**"AYOLLAR JINSIY A'ZOLARINING PROLAPSI"
NOZOLOGIYASI BO'YICHA MILLIY TIBBIY YORDAM KLINIK STANDARTI**

TOSHKENT – 2025

"AYOLLAR JINSIY A'ZOLARINING PROLAPSI" NOZOLOGIYA BO'YICHA KLINIK STANDARTI

ICD-10/11 kodi:	Nozologiyaning nomi	Ambulatoriya sharoitida diagnostika va davolash uchun nozologiya bilan shug'ullanadigan mutaxassislar		Statsionar diagnostika va davolash uchun nozologiya bilan shug'ullanadigan mutaxassislar	
		Bosh nazoratchi mutaxassis	Qo'shimcha mutaxassislar jalb qilinadi	Bosh nazoratchi mutaxassis	Qo'shimcha mutaxassislar jalb qilinadi
ICD-10		Oila shifokori, akusher-ginekolog.	Urolog (ko'rsatmalarga ko'ra)	Akusher-ginekolog	Urolog, proktolog (ko'rsatmalarga ko'ra)
N81.	Ayol jinsiy a'zolarining prolapsi				
N81.0	Ayollarda uretroseli				
N81.1	Sistotsele				
N81.2	Bachadon va qinning to'liq bo'lmagan prolapsi				
N81.3	Bachadon va vaginaning to'liq prolapsi				
N81.4	Bachadon va vaginaning prolapsi, aniqlanmagan				
N81.5	Vaginaning enterotseliyasi				
N81.6	Rektosele				
N81.8	Ayol jinsiy a'zolarining prolapsining boshqa shakllari				
ICD-11					
GC40.Z	Tos a'zolarining prolapsi. Ayol jinsiy a'zolarining prolapsi				
GC40.0Z	Oldingi vaginal devorning prolapsi				
GC40.30	Bachadon va qinning to'liq bo'lmagan prolapsi				
GC40.33	Bachadonning to'liq bo'lmagan prolapsi vaginaning old va orqa devorlarining prolapsi.				
GC40.34	Bachadon va vaginaning to'liq prolapsi				
GC40.37	Old va orqa vaginal devorlarning prolapsi bilan bachadonning to'liq prolapsi				
GC40.2Z	Vaginal cho'qqining prolapsi, noaniq. Vaginaning enterotseliyasi				
GC40.1Z	Vaginal orqa devorning prolapsi, noaniq. Rektosele				

AYOL JINSIY ORGANLARINING PROLAPSINI REJALI DIAGNOSTIKA, DAVOLASH, REABILITOT VA DISPANSER CHORA TADBIRLARI

Diagnostika choralari	Tibbiy xizmatlarning nomi	Rejalashtirilgan tibbiy yordam darajasi va turi bo'yicha		Xizmatlar yoki tekshiruvlarning	Davolashning davomiyligi
		Ambulator davolash	Statsionar davolanish		

		OSHK	OP/KTOP	Tuman (shahar) kasalxonalari	Viloyat darajadagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari	minimal soni	
Konsultatsiya bosh mutaxassis (shifokor)	1. Shikoyatlar va anamnez 2. Ob'ektiv tekshirish 3. Jismoniy va klinik tekshiruv.	Oila shifokori, akusher-ginekolog	Oila shifokori, akusher-ginekolog	Akusher-ginekolog	Akusher-ginekolog	Akusher-ginekolog	2	Davolashning davomiyligi: 3-6 oy
Eslatma: Hududda mutaxassis bo'lmagan hollarda bemorlar qo'shni hududga yuboriladi.								
Konsultatsiya (qo'shimcha) mutaxassis (shifokor)	1. Shikoyatlar va anamnez 2. Ob'ektiv tekshirish 3. Jismoniy va klinik tekshiruv.	-	-	Urolog	Urolog, terapevt	Urolog, terapevt, proktolog	1	Davolashning davomiyligi: 3-6 oy
Eslatma: Agar bemorni tekshirish paytida birga keladigan kasalliklar aniqlansa, tibbiy muassasalar darajasidagi ko'rsatmalarga muvofiq qo'shimcha mutaxassislar maslahati o'tkaziladi.								
Asosiy laboratoriya tekshiruvlari	1. To'liq qon tahlili	+	+	+	+	+	2	Davolashning davomiyligi: 3-6 oy
	2. Umumiy siydik tahlili	+	+	+	+	+	2	
	3. Qonning biokimyoviy tahlili	-	-	+	+	+	2	
	4. Koagulogramma	-	-	+	+	+	2	
	5. Vasserman reaksiyasi (RW)	-	-	+	+	+	1	
	6. HBsAg ni aniqlash	-	-	+	+	+	1	
	7. OIVning tahlili	-	-	+	+	+	1	
	8. AntiHCV ni aniqlash	-	-	+	+	+	1	
	9. Qon guruhini aniqlash	-	-	+	+	+	1	
	10. Ajralmalarni bakteriologik tekshirish	-	-	+	+	+	1	
	11. Servikal surutmani sitologiyasi (PAP testi)	-	-	+	+	+	1	
Eslatma: Agar bemorni tekshirishda birga keladigan kasalliklar aniqlansa, tibbiy muassasalar darajasidan kelib chiqqan holda ko'rsatmalar bo'yicha qo'shimcha tekshiruvlar o'tkaziladi.								
	1. Qonda glyukoza miqdorini aniqlash	-	-	+	+	+	2	

	2. Paypel diagnostikasi	-	-	-	+	+	1	
--	-------------------------	---	---	---	---	---	---	--

Eslatma: Agar bemorni tekshirishda birga keladigan kasalliklar aniqlansa, tibbiy muassasalar darajasidan kelib chiqqan holda ko'rsatmalar bo'yicha qo'shimcha tekshiruvlar o'tkaziladi.

Asosiy instrumental tadqiqotlar	1. EKG	-	-	+	+	+	2	Davolashning davomiyligi: 3-6 oy
	2. Ko'krak qafasi rentgenogrammasi	-	-	+	+	+	1	
	3. Kolposkopiya	+	+	+	+	+	1	
	4. Tos a'zolarining ultratovush tekshiruvi / Suvli ultratovush	-	-	+	+	+	1	
	5. Qovuq va buyraklarning ultratovush tekshiruvi	-	-	+	+	+	1	
	6. EchoCG	-	-	-	+	+		
	7. Oyoq qon tomirlarining ultratovushli doppleri	-	-	-	+	+	1	

Eslatma: Agar bemorni tekshirishda birga keladigan kasalliklar aniqlansa, tibbiy muassasalar darajasidan kelib chiqqan holda ko'rsatmalar bo'yicha qo'shimcha tekshiruvlar o'tkaziladi.

Qo'shimcha instrumental tadqiqotlar	1. Tos bo'shlig'i MCKT	-	-	-	-	+	1	Davolashning davomiyligi: 3-6 oy
	2. Tos a'zolarining MRI	-	-	-	-	+	1	
	3. Uroflowmetriya (UFM)	-	-	-	-	+	1	

OSHK - oilaviy shifokor kabineti; OP - oilaviy poliklinika; KTOP – ko'p tarmoqli oilaviy poliklinika; OIV - inson immunitet tanqisligi virusi; UTT - ultratovush tekshiruvi; MSKT - ko'p qisimli kompyuter tomografiyasi; Echo-KG - ekokardiyografiya; EKG - elektrokardiografiya, USDG - ultratovushli dopplerografiya.

Kasalxonaga yotqizish uchun ko'rsatmalar:

Jarrohlik aralashuvini talab qiladigan ayol jinsiy a'zolarining prolapsi.

Agar kasallik asemptomatik bo'lsa, kasalxonaga yotqizish va jarrohlik davolash ko'rsatilmaydi.

DORILAR BILAN DAVOLASH

Davolash choralari (asosiy dori bilan davolash)	Rejalashtirilgan tibbiy yordam darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha kunlik dozasi	Bir kurs uchun doza
	Ambulator davolash		Statsionar yordam				
	Uyda va	OP/KTOP	Tuman	Viloyat	Respublika		

Preparatning xalqaro nodavlat nomi	Preparatning dozasi va qo'llash usuli	favqulodda vaziyatlarda		(shahar) kasalxonalari	darajadagi tibbiyot muassasalari	darajasidagi tibbiyot muassasalari		
1. Ketoprofen	100 mg/2 ml, m/o	-	-	amal qiladi	amal qiladi	amal qiladi	Doza va rejim individual ravishda tanlanadi.	Doza va rejim individual ravishda tanlanadi.
2. Diklofenak natriy	75 mg/3 ml, m/o	-	-	amal qiladi	amal qiladi	amal qiladi		
3. Metronidazol	5 mg/ml 100 ml, v/i	-	-	amal qiladi	amal qiladi	amal qiladi		
4. Seftriakson	1 g, v/i. m/o	-	-	amal qiladi	amal qiladi	amal qiladi		
5. Siprofloksatsin	250/500 mg, ichishga	-	-	amal qiladi	amal qiladi	amal qiladi		
6. Traneksamik kislota	250 mg, 500 mg tab, 5 ml ampulalar. v/i	-	-	amal qiladi	amal qiladi	amal qiladi		

Eslatmalar: Shuningdek, og'riqning tabiatiga qarab, giyohvand moddalarni operatsiyadan oldin va keyin qo'llash mumkin. Belgilangan dori-darmonlarning kunlik va kurs dozalari farmakologiya ko'rsatmalariga muvofiq, qon tekshiruvi natijalariga (shu jumladan leykositlar formulasi), bemorning umumiy holatiga va dinamik o'zgarishlarga qarab turli xil diapazonlarga ega bo'lishi mumkin.

Davolash choralari (qo'shimcha dori bilan davolash)		Rejalashtirilgan tibbiy yordam darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha kunlik doz	Bir kurs uchun doza
		Ambulator davolash		Statsionar yordam				
Preparatning xalqaro nodavlat nomi	Preparatning dozasi va qo'llash usuli	Uyda va favqulodda vaziyatlarda	OP/KTOP	Tuman (shahar) kasalxonalari	Viloyat darajadagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
1. Enoksaparin natriy	4000-6000 anti-Xa ME, t/o	-	-	amal qiladi	amal qiladi	amal qiladi	Doza va rejim individual ravishda tanlanadi.	Doza va rejim individual ravishda tanlanadi.
2. Natriy xlorid	0,9% 100ml, v/i	-	-	amal qiladi	amal qiladi	amal qiladi		
3. Yallig'lanishga qarshi vaginal shamlar	100-200 mg vaginal	amal qiladi	amal qiladi	amal qiladi	amal qiladi	amal qiladi		

Eslatmalar: Agar asoratlar rivojlansa, dori-darmonlarni davolash asoratlarning turiga qarab tuzatiladi (milliy klinik protokolning davolash bo'limiga qarang). Belgilangan dori-darmonlarning kunlik va kurs dozalari farmakologiya ko'rsatmalariga muvofiq, qon tekshiruvi natijalariga (shu jumladan leykotsitlar formulasi),

bemorning umumiy holatiga va dinamik o'zgarishlarga qarab turli xil diapazonlarga ega bo'lishi mumkin. Operatsiyadan oldin barcha bemorlar uchun oyoqlarning elastik bandaji yoki siqish paypoqlari

REJALI JARROXLIK DAVOLASH

Davolash choralari (jarrohlik davolash)	Rejalashtirilgan tibbiy yordam turlari va ko'lami				
	Ambulator yordam		Statsionar yordam		
	OP/KTOP	KTOP	Tuman (shahar) kasalxonasi	Viloyat tibbiyot muassasalari	Respublika tibbiyot muassasalari
Jarrohlik muolaja/aralashuv/davolanish nomi					
1. Oldingi kolporafiya	-	-	+	+	+
2. Kolpoperineorafiya va levatoroplastika	-	-	+	+	+
3. Umumiy vaginal histerektomiya	-	-	+	+	+
4. Lefort-Neugebauer usuli va vaginal-perineal kleizadan foydalangan holda median kolporafiya (Labhardt operatsiyasi)	-	-	+	+	+
5. Manchester operatsiyasi	-	-	+	+	+
6. Sakrospinal fiksatsiya	-	-	-	+	+
7. Pektopektomiya	-	-	-	+	+
8. Sakrokolpopeksiya	-	-	-	+	+
Eslatma: Operatsiya doirasi yoshni hisobga olgan holda individual ravishda tanlanadi.					

PARHEZ

Ushbu nozologiya uchun maxsus parhez yo'q.

BIRLAMCHI, IKKILAMCHI VA UCHINCHI DARAJALI PROFILAKTIKA / SKRINING

Profilaktika tadbirlari	Tibbiy xizmatlarning nomi	OP/KTOP	KTOP	Minimal miqdor	Profilaktika davri
Mutaxassis (shifokor) bilan maslahatlashuv	Akusher-ginekolog tomonidan tekshiruv	+	+	1	Ko'rsatmalarga ko'ra
Laboratoriya tadqiqotlari	Talab qilinmaydi				
Giyohvand moddalardan tashqari profilaktika	1. Tug'ishni ehtiyotkorlik bilan boshqarish, uzoq va shikastli jarayonlardan saqlanish	-	-	Ko'rsatmalarga ko'ra	Ko'rsatmalarga ko'ra
	2. Qorin bo'shlig'i bosimining oshishiga olib kelishi mumkin bo'lgan somatik	+	+	Kursatmaga ko'ra	Ko'rsatmalarga ko'ra

	patologiyani davolash.				
	3. Tug'ilgandan keyin yorilish, epizyotomiya yoki perineotomiya holatida perineumni qatlamli anatomik tiklash.	-	-	Ko'rsatmalarga ko'ra	Ko'rsatmalarga ko'ra
	4. Past estrogen holatlarida gormonal terapiyadan foydalanish.	+	+	Ko'rsatmalarga ko'ra	Ko'rsatmalarga ko'ra
	5. Tos bo'shlig'i mushaklarini kuchaytirish uchun mashqlar to'plamini o'tkazish.	+	+	Ko'rsatmalarga ko'ra	Ko'rsatmalarga ko'ra

Eslatma: Qorin bo'shlig'i bosimining oshishiga olib kelishi mumkin bo'lgan somatik patologiyani davolash tegishli somatik kasalliklarni davolash va tashxislash protokollari va standartlariga muvofiq amalga oshiriladi.

REABILITASIYA

Reabilitatsiya tadbirlari	Tibbiyot nomi xizmatlar	Uyda	OP/KTOP KTOP	Statsionar sharoitda	Kurikni minimal soni	Reabilitatsiya davri
Mutaxassis (shifokor) bilan maslahatlashuv	Akusher-ginekolog	-	+	-	Operatsiyadan keyin 1 marta	2 oy
Eslatmalar: Maxsus reabilitatsiya talab qilinmaydi. Qayta tiklanishning oldini olish uchun: chekishni tashlash, surunkali yo'tal bilan kechadigan kasalliklarni davolash; axlatni normalizatsiya qilish; og'ir yuk ko'tarish bilan jismoniy faoliyatni cheklash; normal BMI saqlab turganda tana vaznini nazorat qilish; tos bo'shlig'i mushaklarini mashq qilish. Akusher-ginekolog bilan muntazam tekshiruvdan o'tish juda muhimdir.						
Laboratoriya sinovlari	To'liq qon ro'yxati	-	+	+	Operatsiyadan keyin 1 marta	2 oy
	Umumiy siydik tahlili	-	+	+	Operatsiyadan keyin 1 marta	2 oy
Eslatmalar: Bemorning umumiy ahvoriga va kasallikning kechishiga qarab, akusher-ginekolog va umumiy amaliyot shifokori nazorati ostida tez yordam, tez yordam xonasi va tibbiyot markazida qo'shimcha laboratoriya tekshiruvlari belgilanishi mumkin.						

BEMORNI "D" HISOB VARAG'IDA TIBBIY KO'RIKDAN O'TKAZISH

Tibbiy ko'riklarni o'tkazish bo'yicha tadbirlar	Tibbiy xizmatlarning nomi	OP/KTOP	KTOP	Minimal miqdor	Dispanser kuzatuv davri
Mutaxassis (shifokor) bilan maslahatlashuv	Akusher-ginekolog tomonidan tekshiruv	+	+	2	Operatsiyadan keyin 2 oy va 1 yil

AYOL JINSIY ORGANLARINING PROLAPSINI TEZ TIBBIY YORDAM

Ushbu nozologiya nazarda tutmaydi

PALLIATIV YORDAM

Ushbu nozologiya nazarda tutmaydi